KOSOVA EĞİTİM ARAŞTIRMALARI DERGİSİ
www.kerjournal.com

Okulöncesi Dönem Çocuklarda Çokdililiğin Eğitime Etkisi (Kosova Örneği)

Derya Brlayolli, Priştina Üniversitesi, Kosova

Serdan KERVAN, Prizren Ukshin Hoti Üniversitesi, Kosova

Özet

Kosova, çokdililiği yaşayan bir ülke olarak çokdillilik toplumumuzda gözlenebilir bir etki yaratmaktadır. Günlük yaşantımızda karşılaştıgımız çokdillilik insanların doğumdan başlayarak yaşamını etkilemektedir. Bu etki aynı zamanda eğitime de yansımaktadır. Yapılan çalışma ile Çokdililiğin Kosova'da okul öncesi dönem çocuklarında hem eğitim hem sosyal hayatlarında sıkça karşılaşması üzerine eğitim hayatlarına etkisinin gözlemlenmesi ve akademik başarıya etkisi incelenmiştir. Çalışma nicel yöntem ile araştırılımış ve öğretmen ile ebeveynlere anket ile sorular yönlendirilmiştir. Çalışma 2019-2020 Eğitim-Öğretim yılında yapılmıştır. Elde ettiğimiz bulgular sonucunda çokdilli çocukların öğretmenlerin sınıflarında aslında sıkça bulunduğu, bu çocukların bazı konularda diğer çokdilli olmayan çocuklara göre farklılık gösterdiği bazı konularda ise göstermediği yönündedir. Fakat öğretmenlerimizin çoğu çokdilliliğin öğrencinin hem şimdiki hem de ilerideki yaşamında olumlu etkisi olacağını hem de gelişimi açısından faydalı olduğunu öne sürmektedir. Öğretmenlere göre bu öğrencilerin çoğu diğerlerine göre daha özgüven sahibi ve yabancı dil öğrenimine daha yatkın olduğu ortaya çıkmıştır.

Anahtar kelimeler: çokdillilik, okulöncesi, öğretmen, ebeveyn.

Abstract

As a country experiencing multilingualism, Kosovo has an observable impact on our society. Multilingualism we encounter in our daily lives affects people's lives starting from birth. This effect is also reflected in education. With this study, the observation of the effect of Multilingualism on the educational life of preschool children both in their education and social lives in Kosovo and its effect on academic success were examined. The study was researched with quantitative method and questions were directed to teachers and parents with a questionnaire. The study was conducted in the 2019-2020 academic year. As a result of our findings, it is that multilingual children are often found in teachers' classrooms, and

these children differ from other non-multilingual children in some subjects and do not show in others. However, most of our teachers argue that multilingualism will have a positive impact on the current and future life of the student and is beneficial for his development. According to the teachers, most of these students were found to be more self-confident and more prone to foreign language learning than others.

Keywords: multilingualism, preschool, teacher, parent.

Giriş

"Dil kişiler arası iletişimi sağlayan, toplumların temel taşlarından biri, kültürünse hem oluşmasını hem de ilerletilip taşınmasını sağlayan bir araçtır. Dil üzerine yapılan tanımlardan sadece birini okumak, bilmek ve ona göre dili değerlendirmek şüphesiz yetersiz kalacaktır. Dille ilgili çalışırken ilk dikkat edilmesi gereken nokta dil ve konuşmanın farklı kavramlar olduğunun bilincinde olmaktır. Günlük konuşmada ve araştırmacıların çalışmalarında dil ve konuşmanın aynı anlamları ifade ettiği varsayılmakla beraber, bu kavramların birbirlerini içeren ve kesişen kavramlar olduğunu bilerek çalışmalar yapılmalıdır. İletişimi sağlamak için araç olarak dil, bu aracın kullanımında da konuşma kullanır (Topbaş, 2011). Dil gelişiminde ve konuşmada karşılaşılan problemler, çocukluk döneminde en sık karşılaşılan gelişim problemlerindendir. Doğum öncesi sorunlar, kromozom ve gen anormallikleri, doğum öncesi enfeksiyonları, doğum anında gelişen sorunlar, gebelikte meydana gelen diğer problemler ve doğumdan sonra oluşan sorunlar sebebiyle çocuklarda konuşma ve dil bozukluklarına sebep olmaktadır. Okul öncesi dönem; bahsedilen bu problemlerin birçoğunun gerekli müdahaleler yapıldığında çözüleceği ve çocuğun gelişiminin destekleneceği, tüm gelişim alanlarının desteklendiği bütüncül bir eğitim dönemidir. Dil gelişimi alanında da okul öncesi eğitimde çocuğun anlama, anlatma, güzel konuşma ve iletişim yetilerinin desteklenmesi hedeflenmektedir. Bununla birlikte dilsel olarak çocukların ilkokula hazırlığı da okul öncesi eğitimin bir diğer hedefidir (Karakaya, 2008). Bu dönemde dil, iletişim aracı olmanın temelinde çocuğun duygu ve düşüncelerini aktarmasını sağlayan araçlardan biri olarak öne çıkmaktadır. Çocuk, bebeklik döneminde çıkarttığı birtakım seslerle yetişkinlere isteklerini aktarabilmektedir. Bu sesler onun en etkili iletişim aracıdır. Okul öncesi dönemde çocuk yaşına ve gelişim düzeyine uygun sesler kullanamazsa, dilde iletişim bozukuğunun bir göstergesi olabilmekte ve bu durum çocuk gelişimini olumsuz yönde etkileyebilmektedir. Bu durum birden fazla dil konuşan ailelerde de görülebilmektedir. Ancak birden çok konuşulan (çok dilliliğin) dilin çocuk gelişimine olumlu yönde etkileri de oldukça büyüktür.

Çok dillilik iki veya daha fazla dilin bir birey ya da toplum tarafından kullanılmasıdır. Bir başka görüşte de çok dillilik "Birkaç dilde farklı derecede dil becerisi ve farklı kültürlerde deneyimi olan, sosyal bir varlık olarak görülen kişinin, iletişim ve kültürler arası etkileşimde yer almak amacıyla dil kullanabilme" becerisi olarak tanımlanır (Council of Europe 2001). Avrupa'da yaşayan insanların çoğu, ana dillerinin yanında en az bir dil daha konuşabilmektedir. Çok dilliliğin daha eski tanımlarında söz konusu tüm dillerde eşit derecede yetkin olunmasına vurgu yapılsa da günümüzde benimsenen tanıma göre her bir dilde farklı düzeylerde yeterliliğe sahip kişiler çiftdilli sayılırlar (Bhatia ve Ritchie 2004). Bu yüzden birden fazla resmi dili olan ülkelerde bir birey günlük yaşantısında, evde veya dışarıda anadilinden farklı olan yabancı bir dille karşılaşması kaçınılmazdır. Birey günlük hayatta karşılaştığı bu dili öğrenmesinde hiçbir engel yoktur. Çokdilliliğin olduğu bir toplumda birey kendi ana dilinin yanında en az bir yabancı dil biliyor olması sosyal ilişkilerinde daha aktif olmasını ve topluma yararlı bir birey olmasını beraberinde getirdiği düşünülmektedir.

Çokkültürlülük ve çok dillilik eğitim dünyasında son zamanlarda sıkça tartışılan konular haline gelmiştir. Kavram olarak çokkültürlülüğün tarih sahnesinde yer almasındaki temel etmen, uluslararası göçler ve bu göçlerin yarattığı kültürel, dilsel, dinsel ve etnik taleplerdir (Yanık, 2012). Farklı toplumların bir arada yaşama zorunluluğu, dil ilişkilerinin temelini oluşturur. Farklı dilleri konuşan insanlar, göç, savaş, ticari faaliyetler gibi sebeplerle bir arada yaşamak zorunda kaldıklarından dilleri birbirinden etkilenmiştir. Günümüzdeki teknolojik gelişmelere bağlı olarak iletişim araçlarının yaygınlaşması dil ilişkilerini hızlandırmıştır.

Tüm dünyada anne-babalar iki veya çok dilliliğin bireylere sağladığı olanaklar nedeniyle çocuklarının anadillerinin dışında en az bir yabancı dil öğrenmelerini arzu etmektedirler. Bütün bebekler dünyaya farklı dilleri öğrenmeye hazır olarak gelirler. Bunun nedeni farklı sesleri ayırt edebilme becerisine sahip olarak doğmalarıdır. Üstelik, bebeklerin ayırt edebildikleri sesler mutlaka ana dillerinde var olan sesler değildir. İki (bilingualizm) veya çokdillilik başlıca iki farklı durumda meydana gelir. Bunlardan birincisi farklı milletlerden gelen anne-babaların evlenmesi veya çocukla farklı milletten bir bakıcının ilgilenmesi gibi durumlarda, çocuğun doğumundan itibaren iki farklı dili eş zamanlı öğrenmesidir. Birden çok dil bilmek, günümüz dünyasında önemli bir beceridir. Birden çok dilli insanlar, kültürler arası becerilere sahiptir. Yani başka insanların davranış biçimlerini farklı perspektiflerden gözlemleyebilir. Eğitimde çokdillilik Kosova"nın özellikle bazı şehirlerinde sıkça görülmektedir. Türkçe eğitim gören fakat evde ailesiyle Arnavutça iletişim kuran veya tam tersi olacak şekilde olan durumlar eğitimde çok dilliliğe girmektedir. Aynı zamanda çocuklar

eğitim öğretim hayatlarında yabancı dil olarak İngilizce v.b gibi dersleri de görmektedirler. Bu durumda anadilinden farklı bir dilde eğitim alan çocuk okulda da artı olarak yabancı dil eğitimi alarak üç dille karşılaşabilmektedirler. Bu nedenle bu çalışmada Çokdililiğin Kosova'da okul öncesi dönem çocuklarında hem eğitim hem sosyal hayatlarında sıkça karşılaşması üzerine eğitim hayatlarına etkisinin gözlemlenmesi amaçlanmıştır.

Araştırmanın Problem Cümlesi

Bu araştırmanın problem cümlesi "Okul öncesi dönemde çok dilliliğin çocukların eğitimine etkisi nedir?" sorusudur.

Araştırmanın alt problemleri aşağıda belirtilmiştir.

- Okul öncesi dönemde çok dilliliğin çocukların eğitimine etkisi (öğretmen görüşüne göre)
- Okul öncesi dönemde çok dilliliğin çocukların eğitimine etkisi (veli görüşüne göre)
- Okul öncesi dönemde çok dilliliğin çocukların eğitiminde anadil ve ikinci dil kullanımına göre etkisi nedir?
- Okul öncesi dönemde çok dilliliğin çocukların eğitiminde yaşadıkları çevrenin konuştukları dil kullanımına göre etkisi nedir?

Yöntem

Çalışma nicel araştırma yöntemi ile araştırılmıştır. araştırmanın problem ve alt problemlerinin yanıtlanması için öğretmen ve ailelere anketler uygulanmıştır. Araştırma ve verilerinin toplandığı grup ve özellikleri, verilerin toplanmasında kullanılan araçlar ve toplanan verilerin analizi betimlenmiştir.

Evren ve örneklem

Araştırmanın evrenini, Kosova'nın Prizren Şehrinde Eğitim Bakanlığına bağlı ilkokullar bünyesindeki ikinci dil eğitimi yapan ve yapmayan anasınıflarına devam eden 5 ve 6 yaşındaki çocuklar oluşturmaktadır. Araştırmanın örneklemi belirlenirken amaçsal örnekleme ile araştırmanın yapılacağı okullar seçilmiş ve bu okullardan Türkçe eğitim veren okullarda anasınıfı öğretmenlerine uygulanmıştır. Toplamda 5 öğretmene anketler uygulanmıştır. Araştırmada aynı zamanda ikinci bir anket veliler üzerine yapılmış ve öğretmen – veli görüşüne önem verilmiştir. Anket Arnavutça diline tercüme edilerek Arnavut ailelere de

yapılmıştır. Araştırmada ikinci dil eğitimi alıp almama ve sosyo-ekonomik düzey, anne-babanın etnik kökeni, farklı dillerin kullanım nedenleri üzerinde çalışma grubunun belirlenmesinde ölçüt olarak değerlendirilmiştir.

Araştırma 5 devlet ilkokulu bünyesindeki anasınıflarında 5 öğretmen ile ve aynı zamanda 117 veli ile görüşme yapılmıştır. Ayrıntılı bilgi Tablo 3.1.'de yer almaktadır.

Tablo 1. Araştırmaya katılan bireylerin öğretmen veli statüsüne göre dağılımı

	Kadın	Erkek
Öğretmen	5	0
Veli	99	13
Toplam	104	13

Bulgular

Öğretmenlerin görüşlerine göre çokdilliliğin öğrencilerin eğitimlerine ve gelişimlerine (sosyal, dil, zihinsel) etkisi

Birden fazla dil konuşan öğrencilerin kendini ifade etme becerileri

Öğretmenlerin görüşleri dikkate alındığında öğretmenlere sorulan sorulardan biri "Birden fazla dil konuşan öğrencileriniz varsa, kendisini size ve arkadaşlarına ifade etmekte zorlanıyor mu?" Bu soruya 5 öğretmenden çoğunluğu zorlanmıyor cevabını vermiştir. Çok az bir kısmı az zorlanıyor demiş ve çok zorlanıyor diyen öğretmen bulunmamaktadır.

Şekil 1: Birden fazla dil konuşan öğrencilerin kendini ifade zorluğu

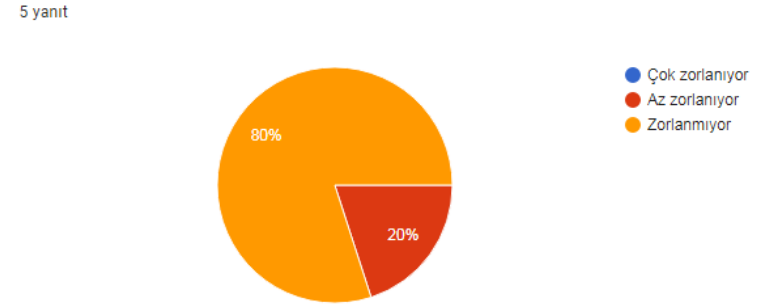

Çokdilli konuşan öğrencilerin tek dil konuşan öğrencilere göre farklılık göstermesi

Öğretmenlere çokdilli konuşan öğrencilerin diğerlerine göre konuşmada farklılık göstermesi ile ilgili sorulan soruya verilen cevaplarında öğretmenlerin %40'ı evet cevabını vermiştir.

Şekil 2: Çokdilli konuşan öğrencilerin tek dil konuşan öğrencilere göre farklılık göstermesi

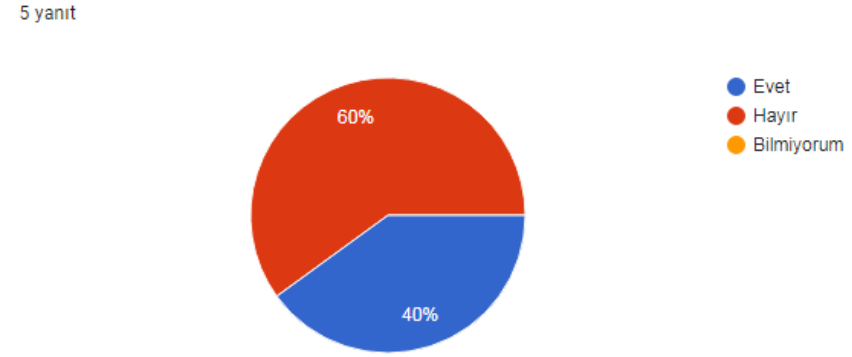

Öğrencilerin çokdilli ailede yetişmesinde dilsel gelişime etkisi

Öğretmen görüşüne göre öğretmenlerin %83 'ünün çokdilli konuşulan ailede çokdilliliğin çocuğun dilsel gelişimine olan etkisi incelenirken öğrencilerin dilsel gelişiminin olumlu yönde etkilediğini savunmuşlardır.

Şekil 3: Öğrencilerin çokdilli ailede yetişmesinde dilsel gelişime etkisi

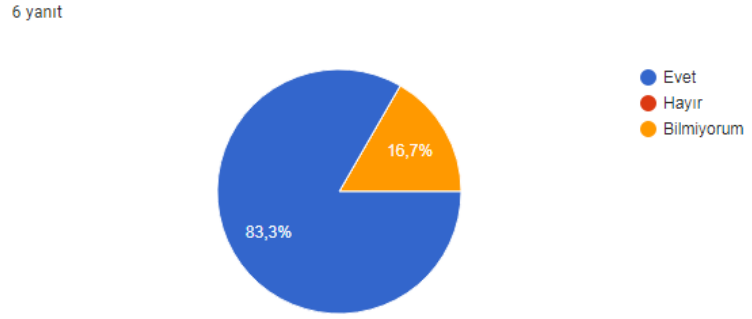

Çokdilliliğin çocukların eğitim hayatına etkisi

İlettiğimiz bu soruda öğretmenlerin cevabı %100 oranda çocukların birden fazla dil bilmesinin eğitim hayatını olumlu etkilediği yönünde olmuştur.

Şekil 4: Çokdilliliğin çocukların eğitim hayatına etkisi

Çokdilli çocukların çokdilli olmayan çocuklarla ilişkisi

Öğretmenlerin %100 ü çokdilli çocukların akranlarıyla sınıfta kendisiyle benzer olarak farklı dilleri konuşamayan çocuklarla iyi ilişkiler kurduğu cevabını vermiştir.

Şekil 5: Çokdilli çocukların çokdilli olmayan çocuklarla uyum ilişkisi

Çokdilli çocukların ve diğer çocukların özgüvenlerinin karşılaştırılması

Bu sorumuzda öğretmenler %83 oranında çokdilli çocukların evde veya okulda arkadaşlarına göre özgüveninin daha iyi olduğu oranındadır. Öğretmenlerin %16 sı ise bu çocukların özgüven seviyelerinin diğerlerine göre farklılık göstermediği doğrultusundadır.

Şekil 6 : Çokdilli çocukların ve diğer çocukların özgüvenlerinin karşılaştırılması

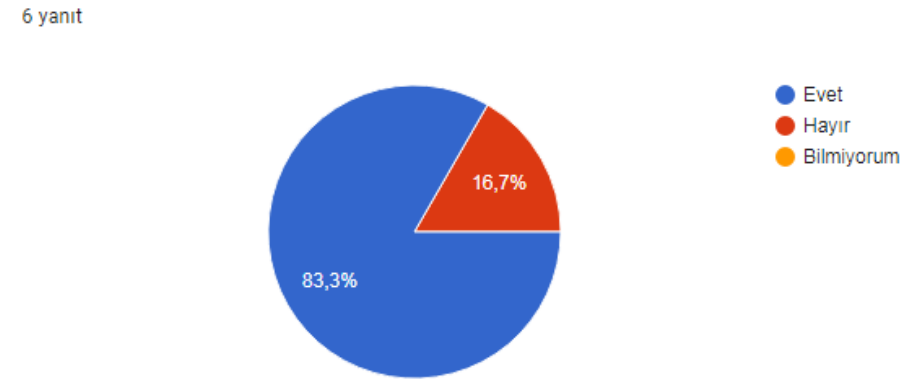

Çokdilliliğin çocuğun sosyal yaşamına etkisi

Öğretmenlerin %100 ü ailede başlayan çokdilliliğin çocuğun ev ve okul yaşantısında sosyal gelişimine olumlu yönde katkı sağladığı doğrultusunda cevap vermişlerdir.

Şekil7: Çokdilliliğin çocuğun sosyal yaşamına etkisi

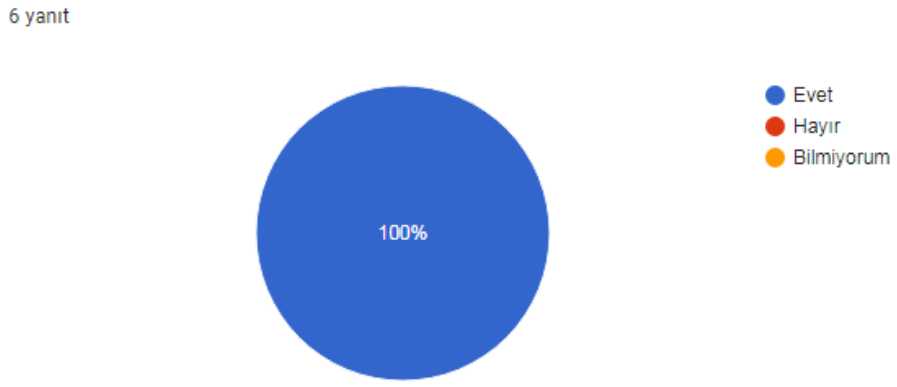

Çokdilli konuşan çocukların yabancı dil derslerindeki başarısı

Öğretmenlerin %83 ü aileden çokdilli öğrencilerin yabancı dil derslerinde diğerlerine göre daha başarılı , %16 sı ise bu çocukların diğerleriyle kıyasla yabancı dil derslerinde bir farklılık göstermediğini savunmaktadır.

Şekil 8.Çokdilli konuşan çocukların yabancı dil derslerindeki başarısı

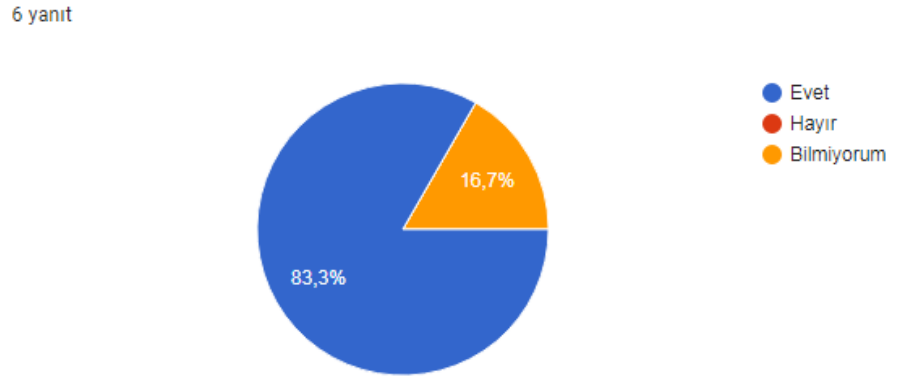

Velilerin görüşlerine göre çokdilliliğin öğrencilerin eğitimlerine ve gelişimlerine (sosyal, dil, zihinsel) etkisi

Çocuğun okulda eğitim aldığı dil

Anketimizi Türkçe dolduran velilerimizin %83 ünün çocuğunun okulunda Türkçe , %14 ünün Arnavutça dilinde eğitim alıyor.

Arnavutça anketimizi dolduran velilerin çocuklarının %82si Arnavutça, %19 u Türkçe eğitim alıyor.

Şekil 9: Çocuğun okulda eğitim aldığı dil

Çocuğun birden fazla dil konuşabilme seviyesi

Türkçe anketi dolduran velilerin çocuklarının %37 az seviyede, %34 orta seviyede ve %11 i yüksek seviyede ikinci bir veya daha fazla dili konuşabiliyor.

Arnavutça anketi dolduran velilerin çocukları %53 derecede çok , %28 derecede orta seviyede ikinci bir veya daha fazla dili konuşabiliyor.

Şekil 10: Çocuğun birden fazla dil konuşabilme seviyesi

Çocukların anadili dışında konuştukları diller

Türkçe anketi dolduran velilerimizin çocuklarının %56 sı ikinci bir dil olarak Arnavutça, %45 si ise İngilizce konuşabiliyor.

Arnavutça anketi dolduran velilerin çocukları yabancı bir dil olarak %68 i İngilizce , %43 Türkçe konuşabiliyor.

Şekil 11: Çocukların anadili dışında konuştukları diller

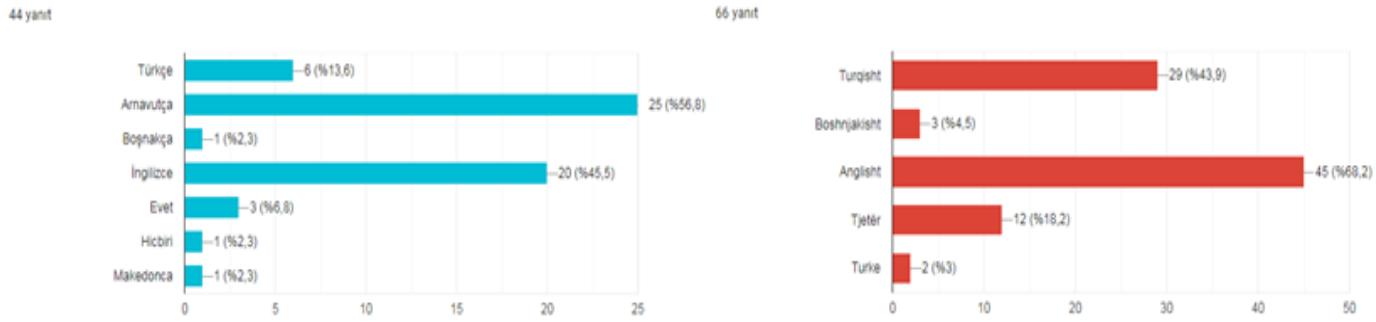

Çocuğun yabancı dil öğrenimi için özel eğitim alma durumları

Türkçe yapılan anketimizin cevaplarına göre çocukların %66 sı yabancı dil öğrenimi için kurs desteği almazken %25 i çok az bir süreyle kurs alındığı yönünde.

Arnavutça yapılan anketimizde veliler çocukların yabancı dil eğitimi için %43 u özel ders alırken %55 si ise yabancı dil öğrenirken özel bir ders almadığı doğrultusunda.

Şekil 12: Çocuğun yabancı dil öğrenimi için özel eğitim alma durumları

Çocuğun eğitim alacağı dili kendi seçme oranı

Türkçe anketimizde ailelerin çocuklarının %47 si eğitim alacağı dili kendi seçmiş, diğer %47 si ise eğitim alacağı dili kendi seçmemiştir.

Arnavutça anketimizde ise çocukların %84 ü eğitim alacağı dili kendi seçmiş olup , %7 sinin ise bu konu hakkında fikri bulunmamaktadır.

Şekil 13: Çocuğun eğitim alacağı dili kendi seçme oranı

Çokdilli bir çocuğun kendi ana dilinde kendini ifade etme durumu

Türkçe anketimizde velilerin %95 i çocuklarının kendi dillerinde kendilerini ifade etme zorluğu taşımadıklarını düşünüyor.

Arnavutça anketimizde velilerin %81 i çocukların kendini ifade etmede zorlanmadığını %16 sı ise zorlandığını belli etmiş.

Şekil 14: Çokdilli bir çocuğun kendi ana dilinde kendini ifade etme durumu

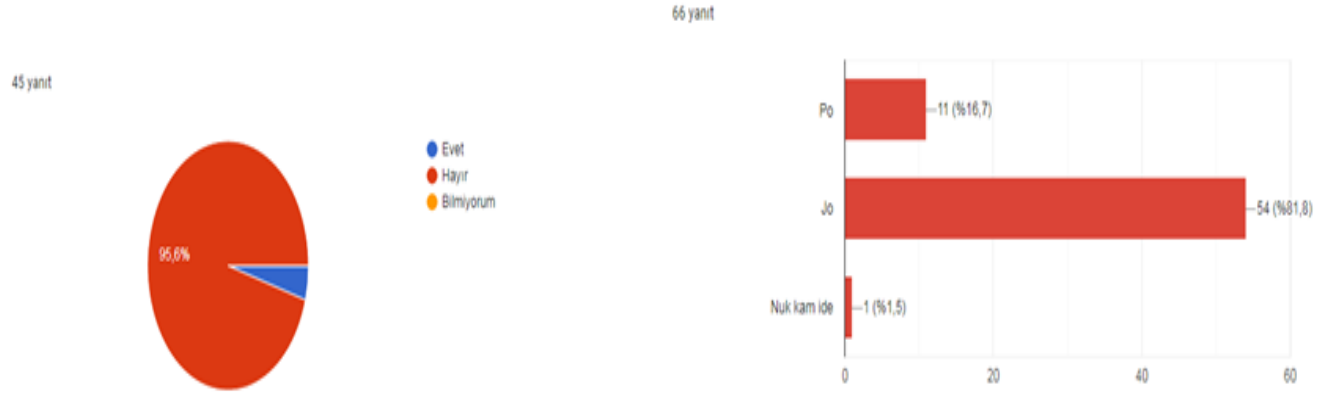

Çokdilliliğin çocuğun gelişimine etkisi

Türkçe anketi dolduran velilerimizin %100 ü çokdilliliğin çocuğun gelişimini olumlu etkilediği yönündedir.

Arnavutça anketi dolduran velilerin %92 si çokdilliliğin çocuğun gelişimini olumlu yönde etkilediğini düşünmektedir.

Şekil 15: Çokdilliliğin çocuğun gelişimine etkisi

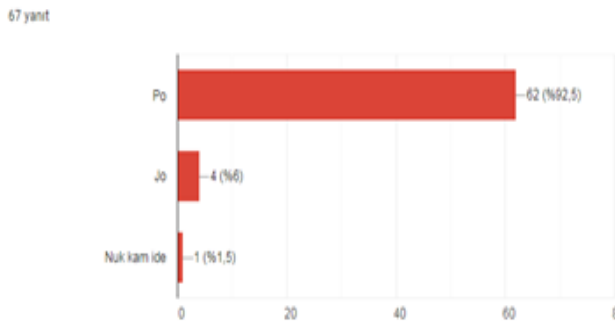

Çokdilliliğin çocuğun ilerleyen yaşamına etkileri

Türkçe anketimizde velilerin %97 si çokdilliliğin çocuğun gelecekteki yaşamını olumlu etkileyeceği yönündedir.

Arnavutça yapılan ankette ebeveynlerin %94 ü çocuğun geleceği için çokdilliliğin olumlu etkileyeceğini düşünüyor.

Şekil 16: Çokdilliliğin çocuğun ilerleyen yaşamına etkileri

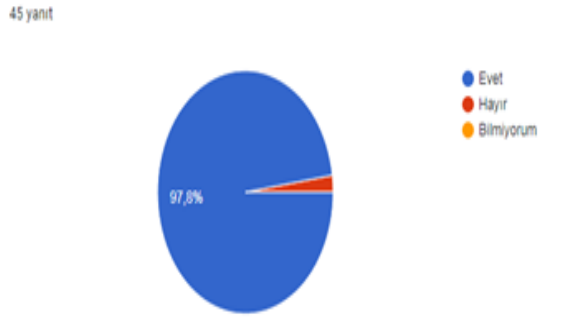

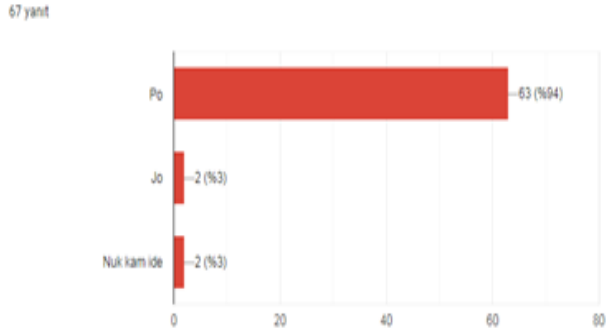

Velilerin çocuklarının yabancı bir dilde eğitim almasını isteyip istememe durumları

Türkçe yapılan ankette velilerin %68 i çocuğunun yabancı eğitim almasını tercih ederken, %15 i çocuğun yabancı bir dilde eğitim almasını tercih etmiyor.

Arnavutça yapılan ankette velilerin %63 ü çocuğunun yabancı dilde eğitim almasını istiyor. %29 u ise çocuğunun farklı bir dilde eğitim almasını istememekte.

Şekil 17: Velilerin çocuklarının yabancı bir dilde eğitim almasını isteyip istememe durumları

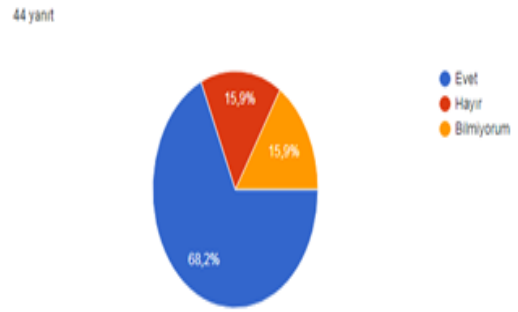

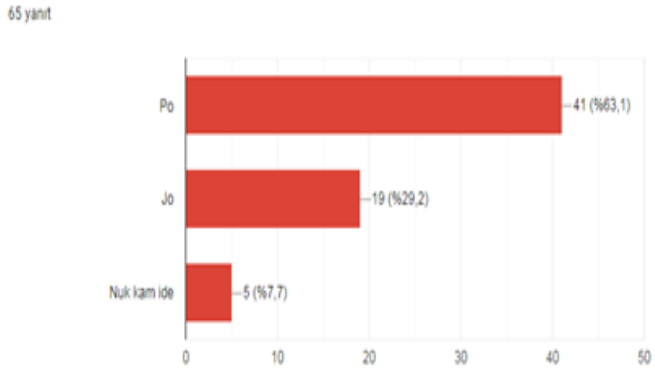

Sonuç ve Öneriler

Anne karnından itibaren insanların ilk karşılaştığı şeylerden biri olan dil , her an konuşarak dinleyerek, okuyarak ve düşünerek kullandığımız iletişim aracıdır. İnsanlar yaşamları boyunca kendi ana dilleri dışında sayısız farklı dille karşılaşabilir ve bunlardan bazılarını öğrenebilirler. Bu şekilde birden fazla dil bilen insanlara çokdilli denilebilir.Yaşadığımız coğrafya çok sayıda milleti bir arada tuttuğu için çocukların erken yaşta çokdillilikle karşılaşması kaçınılmazdır. Çokdillilik bazen doğar doğmaz bazen de eğitim yıllarında edinilebilir. Araştırmamızda çocukların ilk okul tecrübesi yaşadığı Okul öncesi dönemde çokdilliliğin etkisine ilişkin sorulara cevap aranmıştır. Araştırma Prizren şehrinde ilköğretime bağlı okulöncesi kurumlarda çalışan öğretmenlerle ve aynı kurumlarda eğitim gören çocukların aileleri ile yapılmıştır. Sorular önce Türkçe uygulanmış sonra Arnavutçaya tercüme edilerek Arnavut etnik kökenli ailelere de uygulanmıştır.

Bu konuda okul öncesi öğretmenlerden alınan cevaplardan biri çokdilliliğin öğrencilerin kendini ifade etmede zorlanmadıkları aksine daha kolay kendilerini savunduklarını dile getirmişlerdir. Öte yandan "Çokdilli konuşan öğrencilerin tek dil konuşan öğrencilere göre farklılık gösteriyor mu?" sorusuna öğretmenlerin yanıtı sonucunda farklılığın var olduğunu savunmuştur. Farklılıklar daha fazla sosyal açıdan olumlu yönde olduğu ileri sürülmüştür.

Öğretmenlerin görüşlerine göre, birden fazla dil bilmek öğrencinin eğitim hayatını olumlu yönde etkilediği vurgulanmıştır. Çokdilliliğin cocukların eğitim hayatının olumlu yönde etkilediğini savunuması, çokdilliliğin önemli bir unsur olduğunu ortaya çıkarmıştır. Çokdilliliğin bir olumlu yanı da özgüvendir. "Birden fazla dil konuşan öğrenciler diğer öğrencilere göre daha çok özgüvenlidir" sorusuna çoğu evet cevabını verilmiştir.

Genel olarak öğretmenlerin görüşleri dikkate alındığında çokdilliliğin olumlu etkilerinin olduğunu ve çocukların yaşamında ve gelişiminde önemli rol oynadığını savunmaktadırlar. Özellikle özgüven ve kendini ifade etme çokdilliliğin etkisinin büyük olduğunu söyleyebiliriz.

Çok dilliliğin sıklıkla aileden başladığı da göz önünde bulundurursak, çocuğu okul öncesi eğitimi görmüş veya görmekte olan ebeveynlere Türkçe ve Arnavutça dilinde anket yapılmıştır.

Araştırmada velilerle yapılan anketle öğretmenlerle görüşlerinde büyük farklılıklar olmadığı, ailelerinde çokdilliliğin çocuklarının gelişimleri açısından önemli olduğunu, çocuklarının farklı bir dil konuşmasını hatta farklı bir dilde eğitim görmesini de destekledikleri sonucuna varılmıştır.

Günümüzde gelişen bilim ile beraber çokdillilik hakkında yapılan araştırmaların sayısı beklenenden azdır. Dünyada iletişim araçlarının yaygınlığı ile birlikte iletişim de gelişip fazlalaşmaktadır. Bu nedenle insanlar farklı dilleri öğrenebilir veya bu dillerle yaşayabilimektedir. Özellikle Avrupa ülkelerinde çokdilliliğe daha fazla rastlanmasından bu ülkelerde çokdillilik ile alakalı daha geniş çaplı araştırmalar yapılması çok yararlı olacaktır.

Kosova da çokdilli insanların sayısı çok fazladır. Bunun nedeni geçmişten günümüze burada yaşayan insanların etnik kökenlerine dayanmaktadır. Özellikle Kosova'nın Prizren kentinde sokakta 3 farklı dilin konuşulduğunu duyabilmekteyiz. Kişilerin kendi tercihleriyle kendi ana dilinden farklı bir dilde eğitim görmeleri veya kendi çocuklarını farklı bir dilde eğitime göndermeleri oldukça yaygındır. Bu durumun oldukça belirgin olduğu ülkemizde çokdillilik üzerine çalışmalar yapılması insanların hem bilinçlenmesi hem de bunun insan için bir zenginlik olduğunu görmesi açısından çok önemlidir. Ayrıca ileride araştırmacıların çokdillilik ile ilgili çalışma yapmasını, özellikle birinci sınıfa başlayan öğrencilerin öğretmen ve velileriyle çalışma yaparak, okulöncesinden ilköğretime geçiş dönemine önemli bir katkı sağlayabileceği düşünülmektedir.

Kaynakça

Başkan, Ö. (1969). *Yabancı-dil öğretimi: İlkeler ve çözümler*. İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi yayınları.

Bialystok, E. (2010). Global–local and trail-making tasks by monolingual and bilingual children: Beyond inhibition. *Developmental psychology*, *46*(1), 93.

Ceyhan, M. A. (2012). Eğitimde çokdillilik ve ayrımcılık: Sosyolojik, eğitimsel, dilbilimsel perspektifler. In *Ayrımcılık çokboyutlu Yaklaşımlar* (pp. 231-244). İstanbul: İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları.

Council of Europe. Council for Cultural Co-operation. Education Committee. Modern Languages Division. (2001). *Common European Framework of Reference for Languages: learning, teaching, assessment*. Cambridge University Press.

Cummins, J. (2000). Bics and calp. *Encyclopedia of language teaching and learning*, 76-79.

Ervin-Tripp, S. M. (1974). Is second language learning like the first. *TESOL quarterly*, 111-127.

Gül, F., & Soysal, B. (2009). Dil ve Düşünce İlişkisi Üzerine. *Sosyal Bilimler Araştırma Dergisi*, (13), 65-76.

İLTER, B. G., & Sühendan, E. R. (2007). Erken Yaşta Yabancı Dil Öğretimine Veli ve Öğretmen Görüşler. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, *15*(1), 21-30.

Kaya, M., Gurses, C., Kalayci, R., Ekizoglu, O., Ahishali, B., Orhan, N., ... & Elmas, I. (2008). Morphological and functional changes of blood–brain barrier in kindled rats with cortical dysplasia. *Brain research*, *1208*, 181-191.

Kurtuluş, E. (1999). Okul öncesi eğitim kurumuna devam eden beş-altı yaş grubu çocuklarına yaratıcı etkinlikler yoluyla kavram (zaman kavramı) öğretilmesi.

Kutlu, Ö., Doğan, C. D., & Karakaya, İ. (2008). *Öğrenci başarısının belirlenmesi: Performansa ve portfolyoya dayalı durum belirleme*. Pegem Akademi.

Meisel, J. M. (2007). Mehrsprachigkeit in der frühen Kindheit: Zur Rolle des Alters bei Erwerbsbeginn. *Mehrsprachigkeit bei Kindern und Erwachsenen. Tübingen*, 93-114.

Pınar, Y., Pınar, N. K., & ÇETİNTAŞ, B. DİLBİLİM, Sinirdilbilim ve Beyin Araştırmaları Bulguları Işığında Çocuklarda İlk ve İkinci Dil Gelişimi ve İkidillilik

Rezzagil, M. (2010). 5-8 yaş iki dilli çocukların Türkçe artikülasyon özelliklerinin sesbilgisel (fonolojik) süreçler açısından incelenmesi. *Unpublished master dissertation.) Hacettepe Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara*.

Temel, G. O., Ankarali, H., & YAZICI, A. C. (2010). Regresyon Modellerine Alternatif Bir Yaklaşım: MARS. *Türkiye Klinikleri Biyoistatistik Dergisi*, *2*(2), 58-66.

Topbaş, S. (2011). Implications of bilingual development for specific language impairments in Turkey. *Clinical linguistics & phonetics*, *25*(11-12), 989-997.

Ülgen, S. (2001). Yeni ekonomide rekabet. *Rekabet Kurumu Konferansları, Mayıs-2000*.

Van Horne, J. C. (1997). www. FreeLibros. org.

Yanık, C. (2012). Örgütsel sessizlik ile güven arasındaki ilişki ve eğitim örgütlerinde bir araştırma. *Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Yeditepe Üniversitesi, İstanbul*.